

Kjell
Askildsen

Otevřená
pustá krajina

Přeložila Eva Kecková

This translation has been published
with the financial support of NORLA,
Norwegian Literature Abroad.

Tato kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR.

© Kjell Askildsen

Published by Forlaget Oktober AS, 1953–1996

Published in agreement with Oslo Literary Agency

© Rubato, 2025

Translation © Eva Kecková, 2025

ISBN 978-80-88641-14-8

RACČÍ MLÁĎATA

Než vytáhli plachty, ještě párkrát zabrali vesly. Foukal docela silný vítr a Paul řekl, že zafixovat hlavní plachtu by teď byl risk. S otěží plachty v ruce se snažil udržovat loď co nejostřeji proti větru, aby nemuseli křižovat, než vyplují ze zátoky. Otěž se mu zařezávala do ruky. Občas přišel dost silný poryv, ale lano povolovat nemusel. Uvážal ho na bok lodi a sledoval moře, aby ho nějaký nečekaný poryv nepřekvapil.

„To je ten správný vítr,“ zavolal na dívku. Ležela na zádech na přídi a dívala se do plachet.

„Až vyjedeme z úžiny, zesílí,“ řekla.

„Nejspíš.“

Takhle by to mělo být pořád, napadlo ho. Ze zadní kapsy vytáhl krabičku s tabákem. Kormidelní páku přidržel paží u těla a snažil se ubalit si cigaretu. Měl mokré prsty a papírek se potřhal. Vzal si nový. I ten se potřhal a dívka se ho zeptala, jestli nepotřebuje pomoci. Hodil jí krabičku.

„Takhle si žít, to je fajn,“ řekl.

„Takhle by to mělo být pořád.“

„Jo. Člověk by měl vždycky dělat, co chce.“

„Hlavně by měl mít peníze. Bez peněz nemůžeš dělat, co chceš.“

„Ne. To je na tom právě to blbý. A abys vydělal peníze, musíš dělat to, co nechceš, a je to v háji.“

Dostali se do zátoky. Moře bylo klidné. Po obou stranách se tyčily vysoké, holé útesy. Dál za zátokou se bělalo moře. Pluli v protiproudu a dívka spustila veslo. Jakmile vítr nadmul plachty, povolil Paul otěž. Foukalo opravdu silně, ale loď ani v takovém náklonu moc vody nenabírala.

„To je tak boží!“ zakřičela dívka.

„Líbí se ti to?“

„No jasně.“

„Nebojíš se?“

„Bojím. Ale to je na tom to boží.“

„Možná jo. Slyšel jsem o nějakých Indech, co skáčou do nějaké dvacetimetrové studny, že jakmile s tím jednou začnou, už nemůžou přestat. Že kdyby každický den neudělali něco, co je může stát život, měli by pocit, že nežijí dost.“

„Na tom asi něco je.“

„Myslíš?“

„Nevím. Zní to tak. Musí být super vědět, že si jakoby furt zachraňuješ život.“

Paul držel loď ostře proti větru. Otěž se mu zařezávala do ruky. Napadlo ho, že takhle je to pořád. Člověku je naprosto skvěle, kromě tohoto nebo tamtoho. Přišlápl otěž nohou, aby se mu líp držela. Ohlédl se, úžina byla daleko za nimi.

„Kdyby se loď teď převrátila, tak nemáme moc šanci.“

„Jedna ku stu.“

„Když mi bylo šestnáct, zdálo se mi, že jsem umřela v hlubokém lese.“

„Mně se o smrti nikdy nezdálo.“

„Mně ano. Byly to hezké sny. Nikdo mi neubližoval, nebyla jsem nemocná.“

„Ty jsi divná.“

„Jo. To říkají všichni, že jsem divná. Je to špatně, že jsem divná?“

„Ne.“

„Ty jsi taky divný.“

„Jak to?“

„Občas se směješ, i když se není čemu smát. Smál ses, když otec vyprávěl o tom železničním neštěstí v Itálii. Podle mě to k smíchu nebylo. A když se tě pak během večera ptal, jestlis četl něco od Hamsuna, tak ses taky smál.“

Poryv větru položil loď na bok a ta nabrala trochu vody. Paul prudce srovnal kormidlo. Loď se narovnala a plachty ve větru zaplácaly. Držel se přímo proti větru a dotáhl hlavní plachtu. Pak kormidlem opatrně otáčel na opačnou stranu a loď vyrazila vpřed.

„Máš strach?“ zavolal.

„Vždyť nekřičím, ne?“

„Člověk se může bát tolik, že ze sebe nevypraví ani hlásku.“

„Tolik jsem se zas nebála.“

„Jestli chceš, můžeme to obrátit. Je to na tobě.“

„Tak to chci někde přistát, na nějakém ostrově.“ Rozhlédla se. Potom ukázala takřka přímo před sebe. „Támhle.“

Byl to maličký ostrov. Tu a tam rostly pokřivené borovice, jinak všude jen skála a vřes. Když přijeli k ostrovu, otevřela se před nimi zátoka. Paul tam loď navedl a plachty zaplácaly, protože vítr náhle vanul z jiné strany. Dívka na přídi vstala. S kotvicím lanem v ruce byla připravená vyskočit. Paul omotal plachtu kolem stěžně. Dívka vyskočila a on se musel pevně přidržet stěžně, aby neztratil rovnováhu, když loď najela na souš. Pak vyskočil za dívkou. Než k ní dorazil, musel se zastavit, stála totiž s oběma rukama nad hlavou, v jedné držela kotvicí lano a dívala se na něj, oči tak modré, až se zarazil, jestli už někdy viděl něco tak krásného.

„Chtěl bych tě obejmout,“ řekl.

„Já taky. Chci, abys mě objal.“

Objal ji. Napadlo ho, že tahle dívka pro něj znamená víc než všichni ostatní. Pustila lano, položila mu paže kolem krku a on položil svou tvář na její kůži měla příjemnou a chladivou. Myslel na to, že pro něj znamená víc než všichni ostatní a že to tak chce ona. Nikdy jí neublížím, napadlo ho, a pomalu stáhl ruce a paže k tělu.

Privázał loď ke špičatému podlouhlému kameni a vedle sebe běželi k vrcholku ostrova. Nad nimi se ve slunci blýskali raci, křičeli a vynořovali se ze světla a kvákavě vrískali nad jejich hlavami. Běželi dál a nevšímali si jich. Dívka se najednou zastavila a vykřikla. Podíval se na ni, měla oči plné strachu. Natáhla k němu ruku a on ji chytil. Zírala na nevelkou puklinu ve skále přímo před nimi.

„Podívej!“

„Racčí mládě!“

„Já se bojím.“

„Je to jenom racče.“

„Mohla jsem na něj šlápnout. A slyšíš, jak příšerně ti raci řvou?“

„Bojí se o mladé.“

„Chci odtud pryč. Bojím se. Můžou nám ublížit.“

Chtěl říct, že ne, nemůžou nám nic udělat, ale pak se podíval vzhůru, raci se na ně řítily, jeden po druhém. Dívka křičela a zvednutými pažemi si chránila hlavu, protože když se raci vynořili ze sluneční záře, byli od nich jen na dva či tři metry. Oba se otočili a rozběhli se. Oba cítili, že s útekem narůstá i jejich strach. Ale jakmile zazníval křik už z dálky, usmál se na ni a řekl, podle všeho se na nás zlobili. A co kdybych na něj šlápla, odpověděla.

„Už na to nebudeme myslet.“

„Ne.“

„Sedneme si tady, tady nefouká.“

„Musíš mě ještě jednou obejmout.“

Po tom toužil úplně nejvíc. Objal ji a položil svou tvář na její. Vzala jeho hlavu do dlaní, přitiskla svoje ústa na jeho a jazyk mu vklínila mezi rty. A on zapomněl, že může dýchat nosem, a musel se odtrhnout, protože se začal dusit.

„Máš mě rád?“ zeptala se a její modré oči byly vážné.

„Ano.“

„Řekni mi něco hezkého.“

„Znamenáš víc než všichni ostatní.“

„Sluší ti to, když krabatíš čelo.“

„Bavíme se o tobě.“

„Ted' bych chtěla udělat oheň,“ řekla a vstala. „A bude to ten největší oheň, jaký tady na tom ostrově kdy hořel.“

Paul vstal a seběhl ke břehu. Mezi kameny našel nějaké proschlé naplavené dřevo. Pomyslel si, jak je Lilly zvláštní. Jako by se nikdy nezamyslela nad tím, co říká. Říká věci tak, jako by o nich přemýšlela poprvé. Sesbíral náruč dřeva a donesl ji na nevelkou rovinku dvacet či třicet metrů od břehu. Udělal kruh ze vhodných kamenů. Dívka přinesla velkou náruč vřesu. Zeptala se, k čemu jsou ty kameny? Aby se oheň nerozšířil, odpověděl. To je chytré, poznamenala a položila vřes doprostřed kruhu. On na něj položil naplavené dřevo.

„Hele,“ začala.

„Ano?“

„Myslím, že tě mám radši než ty mě,“ pronesla. Na to nedokázal odpovědět. Čekal, že prostě řekne, že ho má ráda. Myslel na to už mockrát a ona pokračovala, že když se objímali, tak se chvěla. A ty ses nezachvěl. To s tím nijak nesouvisí, říkal jí, já tě mám prostě rád. Tak to cítíme stejně, odpověděla. Já nemám strach, nejsem unavená nebo šťastná nebo cokoli jiného, prostě tě mám ráda. Přistoupila těsně k němu a on ji líbal tak dlouho, dokud mu nedošel dech a dokud si nevšiml, že se dívka chvěje. Potom ho požádala, aby už zapálili oheň. Dal jí sirky, suchý vřes snadno chytil. Sedli si zády k větru. Můžu? řekl Paul a položil jí hlavu do klína. Usmála se. Ukazováčkem se mu probírala ve vlasech a on se zadíval do oblak. Nepodobaly se ničemu, co znal.

„Ted' myslím na něco zvláštního,“ řekla.

„Fakt?“

„Jo. Napadlo mě, kdyby nebylo světlo, kdyžs mi říkal, že mě máš rád, asi bych se rozplakala. Není to zvláštní?“

„Je.“

„Jako by to ve tmě znamenalo něco víc než za světla. Ale to přece neznamená, protože o takových věcech se nejhůř mluví, když svítí sluníčko, nemyslíš si to taky?“

„Jo.“ Zadíval se do oblak. „Ve slunečním světle má člověk takové jakoby nahé oči.“

„Mám nahé oči?“

„Ne, ty ne.“

Sklonila k němu hlavu. Maličko pootevřela ústa a zavřela oči, ještě než se ho dotkla. Její vlasy ho lechtaly ve tváři. Cítil, jako by všechny ty divné pocity, které vnímal, vnikaly do prstů a přitiskl jí je na ramena. Je to moje vina, napadlo ho. Trošku se narovнала, ale jen tak, že na tváři pořád cítil její prudký dech. Zadívala se mu do vlasů a řekla, milujeme se. Pronesla to rychle a jeho napadlo, že takovým způsobem ještě nikdy nic neřekla. Zavřel oči a pomyslel si, je moje. Najednou vykřikla jeho jméno, a jak se narovнала, jeho sevření povolilo. Hoří! Zavolala a on vyskočil. Z vřesu mimo kamenný kruh šlehal plameny a valil se z něj dým. Přiskočil k nejbližší borovici, urval větev a začal plameny utloukat. Nebylo to k ničemu. Věděl, že to k ničemu není, ale nepřestával do nich bušit. Kouř ho štípal do očí a chvílemi na něj plameny vyšlehly ze strany, takže musel o pár kroků uskočit. Ale ještě to nevzdával. Teprve když mu větev

začala hořet v ruce, odhodil ji a utíkal. Lilly nikde neviděl. Zastavil se a zavolal na ni, ale neozývala se. Vyhnul se plamenům a seběhl k lodi. Ani tam nebyla. Několikrát zakřičel její jméno. Rozběhl se k vrcholku ostrova. Říkal si, tady nebude, vždyť se bojí těch racků. Blížil se k vrcholku a jejich kvákavý křik zesílil. Tady přece nemůže být, opakoval si, bojí se přece, že na ni raci začnou dorážet. Dostal se k místu, kde našli racčí mládě, a on ji zahlédl, jak tam klečí s mládětem v rukou. Racci na ni doráželi. Několik metrů nad její hlavou zakřičeli a změnili směr. Klečela a držela mládě takřka u obličeje. Vypadalo to, jako by s ním mluvila. Zavolal na ni, ona se na něj otočila a usmála se. Doběhl k ní a naléhal, že musejí vyrazit. Není překrásné? ozvala se a zvedla mládě k němu. Jestli si nepospíšíme, oheň se rozšíří a už se k lodi nedostaneme, řekl jí. Tak jdeme, odpověděla a zvedla se. To určitě stihneme. Mládě jí úplně klidně spočívalo v dlaních. Paul řekl, že zanedlouho bude celý ostrov v plamenech. Jo, odvětila, a začali sbíhat k lodi. Běželi přímo k plamenům. Pak podél nich a snažili se mezi nimi proklouznout. Žádnou mezeru mezi nimi nenašli.

„Doběhni na ten nejzazší výběžek mysu,“ zavolal na ni a ukázal směrem k místu, kudy vjeli do zátoky. Počkal, až zmizí, a zamířil stejným směrem. Na pláži se vysvlékl do naha a skočil do moře. Voda ho pevně a chladivě objala a on udělal několik krátkých, rychlých temp. Až vylezu na břeh, uvidí mě nahého, napadlo ho. Jestli se bude dívat, tak to nevadí, pomyslel si, nebudu moct za to, že se dívá. Sama se rozhodne, jestli se chce dívat, já to nijak neovlivním. Dostal

se na druhou stranu zátoky a vylezl na břeh. Rozvazoval kotvici lano a přitom zahlédl, že ho dívka po očku sleduje. Pootočil hlavu tak, aby si nevšimla, že ji vidí. Nebyla od něj na víc než sedmdesát či osmdesát metrů. Odstrčil loď od břehu a vskočil do ní. Pomyslel si, že jestli neví, že ji vidím, tak možná přijde k lodi, až zakotvím a budu se chtít obléct. V takovém případě to nebude moje chyba, protože já jsem jí říkal, aby počkala na výběžku mysu. Sedl si na prostřední lavici a vytáhl vesla. Hustý kouř se valil z oblasti, jejíž velikost nedokázal odhadnout, a spálený vřes voněl příjemně nakysle. Když se přiblížil asi pět či šest metrů ke břehu, odložil vesla a přesunul se na příď, aby se připravil na přistání. Vyskočil na břeh. Kotvici lano vyhodil na zem, aniž by loď uvazoval. Oblékal se a sledoval ji. Pak zavolal na Lilly. Lilly, pojd' sem! Trvalo jí, než se objevila.

„Myslíš, že se bojíš?“ zeptala se ho. Racčí mládě tiskla k sobě.

„Co s ním budeš dělat?“

„Vezmu ho s sebou a zachráním ho.“

„Umře.“

„Budu se o něj dobře starat.“

„Stejně umře.“

Nastoupili do lodi a on rozvinul plachtu a upevnil kosatku. Ona se usadila na přídi. Když vyjeli ze zátoky, loď se naklonila. Otěž plachty se mu zařízla do ruky. Byl cítit intenzivní zápach spáleného vřesu, a když se otočil, zahlédl dým valící se podél ostrova směrem do moře.

„Myslíš, že umře?“ zeptala se Lilly.

„Nevím.“

„Před chvílkou jsi říkal, že si to myslíš.“

„Není to jisté. Vůbec nic o tom nevím. Bylo by super, kdyby přežilo.“

ODTEĎ TĚ BUDU DOPROVÁZET AŽ DOMŮ

„A úkoly si taky neděláš pořádně. Jen zhltneš oběd a vypaříš se. Co v tom lese vlastně provádíš?“

„Už jsem říkal, procházím se.“

„Koukáš na stromy a posloucháš ptáky?“

„A to je taky špatně?“

„Víš určitě, že tam děláš jenom tohle?“

„Co bych měl jako dělat?“

„To víš nejlíp ty sám. A vůbec, neměl by ses tak stranit lidí. Z toho by ses taky mohl zbláznit.“

„Tak mě nech, ať se zblázním!“

„Tímhle tónem se svou matkou mluvit nebudeš.“

„Tak mě nech, ať se zblázním!“

„Jak se opovažuješ!“ Přistoupila k němu. Stál zcela klidně. Udeřila ho otevřenou dlaní do tváře. Ani se nepohnul.

„Jestli mě ještě praštíš, budu mluvit sprostě.“

„Nebudeš!“ a uhodila ho znovu na stejné místo.

„Do prdele,“ vyslovil. „Do prdele kurva fix.“ Řekl to nejklidněji, jak dokázal. Pak cítil, jak se dostavují slzy, slzy

vzteku, otočil se a běžel ke dveřím. Utíkal ještě na ulici. Ne proto, že by spěchal, ale proto, že vztek nějak souvisel i s nohama. Do prdele kurva fix, uvažoval v běhu.

Zvolnil teprve, až když nechal domy za zády a před ním se objevil les a planina. Podíval se na hodinky na zápěstí, byl to dárek k šestnáctinám, měl čas. Zaslouží si, abych se zbláznil, napadlo ho. Jednou jí to řeknu. Řeknu jí: Zasloužíš si, abych se zbláznil, protože nic nechápeš. Jen otravuješ a nerozumíš ničemu.

Stežka ho vedla do lesa. Slunce pronikalo mezi kmeny stromů. Viděl to a říkal si, že když se nad tím člověk tak zamyslí, je v lese hezky, i když slunce nesvítí. Nejkrásnější je to za deště. Pocítil příval radosti, protože tohle ho ještě nikdy nenapadlo. Slunce dokáže klamat, říkal si a vytáhl z kapsy zápisník. Mezi stránkami měl založený kus tužky, zastavil se a zapsal si: Slunce dokáže klamat. Teď si to budu pamatovat, pomyslel si, strčil zápisník zpátky do kapsy a byl šťastný. Prostě šťastný.

Dorazil, kam mířil, a sedl si na kámen, přemýšlel, že jestli dneska nepřijde, tak to bude kvůli tomu, že matce lhal. Ne kvůli tomu, že jsem se rozhodl udělat něco, na co jsem si nikdy dřív netroufl. Když nepřijde, musí určitě dokončit něco, od čeho nemůže odejít.

Znovu vytáhl zápisník. Otevřel ho a nahlas si pročetl, co ho během dne napadlo. „Jak chtivé vzdechy stoupaly k Bohu, jenž nikdy nebyl.“ „Chrám odhalené touhy.“ „Nohy jí pokračují i přes okraj sukně.“ Zavřel zápisník a usmál se sám pro sebe. Jednou, pomyslel si, jednou...

Přišla. Přiběhla, a chvilku byla světlá a chvilku tmavá, vždy podle toho, jak na ni dopadalo sluneční světlo. Měla žlutou halenku a dlouhé hnědé kalhoty.

„To je dobře, že jsi přišla,“ řekl jí a ona si sedla vedle něj.

„Jasně že jsem přišla. Vždycky přijdu. Stýskalo se ti po mně dneska?“

„Ano.“

„Skoro celou cestu jsem běžela.“

Položil jí ruku na rameno. Otočila k němu tvář a její sedé oči se smály a pak se zavřely. Chce mi to usnadnit, pomyslel si, když ji líbal.

„Teď půjdeme tam co včera,“ řekl jí.

„Co tam?“

„Uvidíme.“

„Řekni co tam.“

„To samé co včera.“

„Tak jo.“

Mířili cestičkou hlouběji do lesa. Drželi se za ruce, a když z cesty odbočili do vřesu, řekla mu, že ji dneska během němčiny napadlo, že o věku nerozhoduje jen to, kolik je člověku let. Ne, odpověděl. Takže mě napadlo a chtěla jsem ti říct, že by byla hloupost, kdyby sis myslel, že jsi mladší než já, protože ve skutečnosti jsi mnohem starší. Toho jsem si nevšiml, odpověděl. Jen jsem ti to chtěla říct. Jasně, a přemítal, že jestli to řekla záměrně, pak mi to chce ulehčit. Takže to tedy vůbec nebude obtížné, protože oba budeme chtít to samé. Lehce jí stiskl ruku a ona se na něj podívala a i její oči se usmívaly.

Došli tam, kde vedle sebe leželi předchozího dne. Posadili se proti sobě a on řekl, aniž by se na ni podíval, včera po návratu domů jsem napsal novou báseň. Tak mi ji řekni, vyzvala ho. Nevím, jestli je dobrá. To je jedno, řekni mi ji. Dobře, jestli si vzpomenu. Nemohl se na ni dívat.

Je léto, zašeptala,
léto –
a položila se do vřesu
a nechala léto žít.

Políbil jsem oči její černé
šeptala podivná slova
o prchavých okamžicích
o kosatcích, jež vadnou
o okřídlených koních, co si spálí perutě
když přiblíží se slunci přespráliš

Pak ta slova smazala
Polibky hřejivými jako slunce
– a léto žilo dál.

Lehla si a on zpozoroval, že se na něj dívá. Zvláštní báseň, a vyslovila to tak, že ho to potěšilo. Líbí se ti? chtěl vědět. Pojď ke mně, řeknu ti to. Lehl si na bok, jednu ruku na jejím rameni, předloktí té druhé spočívalo na její hrudi. Zbožňuju tě, hlesla a dívala se na něj, vůbec nechápal, jak může říct něco tak velkého a dívat se mu přitom do očí. Sklouzl

rukou na prsa a ona řekla, ale ne že mi pomačkáš halenku. Jasně že ne, a začal ji rozepínat.

„Copak se toho pohledu nikdy nenasytíš?“ divila se.

„Tuhle halenku jsem ještě nerozepínal.“

„Je nová.“

„Má víc knoflíků než všechny ty ostatní.“

Rozhrnul halenku. Vzal ji za ramena a zvedl, aby se jí rukama dostal za záda. Rozepnul podprsenku a řekl, chtěl bych ti tu halenku sundat úplně. Jenom se usmála. Svlékl jí halenku i podprsenku, prsa mírně poklesla, ale ne příliš. Věděl, že teď už to bude snadné. Zase se jí může podívat do očí. Teď jsi šťastný? zeptala se. Ano, odpověděl a pomyslel si, nic mě netěší víc. Ale vlastně ano, něco by tu bylo a musím to zkusit.

„Chtěl bych tě vysvléct úplně.“ Podíval se jí do očí.

„To nesmíš,“ řekla.

„Proč nesmím?“

„To prostě nesmíš.“

„Já ti neublížím.“

„To dopředu nevíš.“

„Musím tě svléct,“ řekl. „Jestli to neudělám teď, udělám to příště a bude to těžší. Jestli mi to nedovolíš, ublížíš mi, protože jsem se toho musel zříct každý den už celý týden, a pokaždé mě to bolelo.“

„Líbej mě,“ vyzvala ho, a jak ji líbal, rozepnul jí zip těch hnědých kalhot. Musím, pomyslel si, a tohle je ta jediná správná cesta. Potýkal se s kalhotami, které se jí snažil stáhnout z boků, a celou dobu ji líbal. Zavrtěla se pod ním, přestal ji líbat a zadíval se jí do očí.

„Nebude to bolet. Jestli chceš, můžu se zase jenom dívat.“
Konečně jí přetáhl kalhoty přes boky a ona neudělala nic,
aby mu v tom zabránila.

„Řekni, že mě miluješ,“ vyzvala ho.

„Miluju tě.“

Usmála se.

„Líbí se ti to?“

„Ano. Hezčí než na malbách a sochách.“

„Jenom jsem se styděla,“ vysvětlila mu, „tak proto.“

„Jo.“

„Už se nestydím.“

„Ani já ne.“

„Klidně se mě můžeš dotýkat.“

Dotýkal se jí na bříše a sklouzl mezi nohy.

„Líbej mě,“ řekla, a jak ji líbal, porozepínala mu knoflíky, vysvlékla ho a nasměrovala. Bylo to zvláštní a teplé a příjemné. Bud' opatrný, řekla, a on se ani nepohnul. Napadlo ho, miluju se s ní. Tohle je nejlepší den mého života a odteď budou všechny dny takové, protože už vím, co je nejkrásnější.

„Bud' opatrný,“ řekla znovu.

„Ano. Budu opatrný. Nic ti neudělám.“

„Je ti to příjemné?“

„Ano.“

„I když se vůbec nehýbeš?“

„Ano,“ odpověděl trochu překvapeně. „Po tomhle jsem toužil.“

„Já taky.“

„Myslím, že už nikdy nebudu toužit po něčem, o čem nevím, co to je.“

„Budeš toužit po mně?“ zeptala se.

„Ano. Po tobě a po tomhle.“

„Nebudeš si o mně myslet, že jsem krutá, když teď řeknu, že je mi zima?“ Usmála se na něj.

„Ne,“ a opatrně z ní vyklouzl. Lehl si na záda do vřesu a díval se do korun stromů. Už nebyly jenom zelené a jeho napadlo, brzy přijde podzim a zima.

„Co budeme dělat v zimě?“ zeptal se.

„Nepřemýšlej o tom. To je daleko.“

„Jo,“ odvětil, ale nemohl si pomoci a přemýšlel dál. Podíval se na ni, kromě halenky už byla oblečená.

„Mám ti ji zapnout?“ zeptal se. Přikývla. Počítal knoflíčky. Jedenáct. Vstali a zamířili ke stezce. Řekla, teď už se jeden před druhým nikdy nemusíme stydět. Ne, řekl. Vyšli na stezku, drželi se za ruce. Na co myslíš? zeptala se ho. Nic zvláštního. Ne, na něco myslíš. Řekni. Přemýšlím, že si musíš myslet, že jsem zvláštní, když jsem se vůbec nehýbal. Takhle to mají poprvé asi všichni, řekla. Podíval se na ni, nevypadala, že by se styděla. Kromě toho jsem tě o to prosila, dodala. Proto jsi to tak udělal. Ne, napadlo ho, proto ne. Nevím, proč jsem to udělal – ale kvůli tomu to nebylo.

„Podle mě to tak nemají všichni,“ ozval se.

„Už se tím nezabývej.“

„Musím se tím zabývat.“

„Já jsem za to mohla stejně jako ty, protože jsem tě o to prosila, bála jsem se totiž.“

„Tak jednoduché to nebude,“ přemítal, „protože mně by se nejvíc líbilo, aby to zůstalo jenom tak.“

„Prostě ses taky bál.“

„Já jsem se nebál.“

„Možná ses bál, ani jsi o tom nevěděl. To se stává.“

„Jo.“

Vyšli z lesa a ani jednoho z nich nenapadlo, že by se měli každý vydat k sobě domů, tak jako dřív.

„Doprovodím tě až domů,“ navrhl.

„Je to dobrý nápad?“

„Ano, odteď tě budu vždycky doprovázet až domů.“

Kjell Askildsen sedí v kavárně

Píše. Po několika hodinách se se spokojeným úsměvem zvedá a odchází – v tu chvíli si říkáme, že asi napsal tři přijatelné věty. Ale omyl. Možná je spokojený, protože právě tři nepřijatelné věty škrtl. Takhle Kjella Askildsena charakterizoval jiný význačný norský autor, Dag Solstad. A asi nebyl daleko od pravdy, v Askildsenových povídkách skutečně nenajdeme příliš slov, které by se ještě daly škrtnout.

Kjell Askildsen svůj svébytný minimalistický styl rozvinul – ale můžeme v případě minimalismu hovořit o rozvinutí? – řekněme tedy, že se ke svému svébytnému minimalistickému stylu prokrátil v povídkách. Na svém kontě má i několik románů, ale do norského literárního kánonu se zapsal jako povídkář.

Askildsen se narodil v roce 1929 v jihonorském Mandalu do rodiny aktivní v evangelicko-luteránské církvi a o svém dětství v jednom rozhovoru uvedl: „Zatracená víra z dětství. Vyrostl jsem v prostředí, v němž neexistovaly opačné názory. Nedalo se uniknout.“ Vše se podle Askildsena točilo kolem „hříchu“ (s podobným traumatickým vztahem

k protestanské puritánské víře se setkáváme u mnoha dalších severských autorů, příkladem jmenujme třeba Pera Olova Enquista nebo Ingmara Bergmana). S náboženskými představami se autor veřejně rozešel již ve svém prvním povídkovém souboru *Odted' tě budu doprovázet až domů* (Heretter følger jeg deg helt hjem, 1953). Z této sbírky jsem do výboru zařadila povídky Racčí mláďata a *Odted' tě budu doprovázet až domů*. U kritiků kniha uspěla, ale veřejná knihovna v Askildsenově rodném Mandalu ji odmítla půjčovat – otevřené erotické scény byly v prudérní norské společnosti vnímány jako pornografické (ještě v roce 1957 otrásal konzervativní norskou literární scénou soudní proces se spisovatelem Agnarem Myklem, jehož knihy zobrazující sex neprobíhající v posteli si vysloužily kompletní stažení z trhu).

Sbírku *Odted' tě budu doprovázet až domů* neocenil ani autorův otec: po přečtení ji spálil. Vztahy mezi otcem a tehdy čtyřiatvacetiletým synem, který se již od gymnaziálních let označoval za komunistu, na dlouhou dobu ochladly.

V roce 1955 vydává Kjell Askildsen román *Pan Leonard Leonard* (Herr Leonard Leonard). Dystopický a ponurý text „s žertujícím Kafkou v pozadí“, jak se o knize vyjádřil sám autor, se dočkal smíšeného přijetí – norský recenzent knihu označil za „zajímavý experiment“. O dva roky později vydaný *Davidův bratr* (Davids bror, 1957), pojednávající o probouzející se sexualitě mladého muže a o odporu k dogmatickému křesťanství rodičů, byl o něco úspěšnější.

Mezi lety 1957–1960 se Askildsen věnoval kratším textům: připravoval pořady o literatuře pro rozhlas, o literatuře psal i pro deník *Verdens Gang*, zajímala ho nová německá, ruská a východoevropská literatura. Askildsen byl vášnivým čtenářem, mezi jeho oblíbené autory patřili Ernest Hemingway, Raymond Carver, Samuel Beckett, Albert Camus, Fjodor Michajlovič Dostojevskij a zejména Alain Robbe-Grillet, jejich vlivy jsou patrné i v jeho, zejména ranějších textech. Kjell Askildsen se věnoval také překladům, do norštiny převedl Brochovy *Náměsíčníky* a řadu divadelních her, mimo jiné od Bertolda Brechta, Eugena O'Neill, Augusta Strindberga nebo Harolda Pintera. Kromě novinářiny a překladatelství ale Askildsen vystřídal spoustu dalších profesí, pracoval jako pomocná síla v přístavu, jako vyhazovač v nočním klubu, jako úředník u energetické společnosti, jako dělník v továrně zpracovávající nikl, provozoval kavárnu u jezera, a dokonce pracoval i u policie.

V šedesátých letech vychází Askildsenova díla označovaná literární kritikou jako pozdně existencialistická – povídková sbírka *Kulisy* (Kulisser, 1966) a román *Okolí* (Omgivelser, 1969) – a s nimi se autor konečně dostává do širšího čtenářského povědomí. Postavy jako by v nich ztrácely schopnost rozhodování a o jejich jednání a chování rozhodují víc jejich sociální role a očekávání, která jsou na ně v daných situacích kladena. V tomto souboru jsou z tohoto období zařazeny povídky *Vrchol léta* a *Setkání*.

Tématům rolí a vlastní identity se Askildsen věnoval i v sedmdesátých letech – v ironickém románu *Milý, milý*

Olufe (Kjære, kjære Oluf, 1974) o stárnoucím knihovníkovi, jehož manželství se ocitne v krizi, a v románu *Všední den* (Hverdag, 1976), zachycujícím radikální dělnickou mládež v Oslu. V obou knihách hraje důležitou roli hovorový jazyk, v případě druhého románu se Askildsen vydával mezi osloské mladé radikály a snažil se naposlouchat jejich dialekt a pochopit způsob jejich myšlení. O románu *Milý, milý Olufe* zase prohlásil, že na procesu psaní, jehož cílem bylo vypsát se z komplikovaného rozchodu s první ženou, bylo nejzábavnější a nejdůležitější to, že kvůli knize mohl celé hodiny vysedávat v zaplivaných osloských hospodách a poslouchat, jak se lidé baví.

Povídková sbírka *Nic za nic* (Ingenting for ingenting, 1982) na tento Askildsenův román svým způsobem navazuje, objevují se v ní témata jako žárlivost, hněv, surovost, mlčení i postavy žen jako těch silnějších ve vztahu, vyžadujících otevřenost, kterou jim však jejich mužské protiváhy často (nebo vlastně většinou) nedokáží poskytnout. Z této sbírky se ve výboru objevují povídky *Všechno jako dřív* a *Slamák*.

Od osmdesátých let vydává Kjell Askildsen výhradně povídky, na otázku, proč tomu tak je, v jednom rozhovoru odpověděl: „Zas a znovu jsem musel odkládat nedopsané a skoro hotové romány kvůli tomu, že jsem se vyvíjel rychleji než můj rukopis, nebo jsem ve vývoji zamířil jiným směrem.“ Právě v povídkách z osmdesátých let se naplno uplatňuje autorův již zmiňovaný minimalistický styl, jednoduchý jazyk, omezené množství postav, kulis i rekvizit,

nedozvídáme se nic o vzhledu postav, o jejich minulosti – čtenářova fantazie si musí poradit s málem. Askildsen nepopisuje, pouze konstatuje. Snad nejlépe je tato jeho „metoda“ vidět na povídkách ze sbírky *Poslední zápisky Thomase F. určené veřejnosti* (Thomas F's siste nedtegnelser til almenheten, 1983). Titulní povídka celé sbírky je rozdělena do deseti mikropovídek, deseti krátkých příběhů zaznamenaných ironickým starcem na sklonku života. V rozhovoru pro časopis *Samtiden* řekl Askildsen v roce 2009, že povídka vznikla během pouhých dvou týdnů, což pro něj nebylo typické. „Je to taková předsunutá autobiografie. Přál bych si, abych si taky dokázal udržet takovou sebeúctu, takový vzdor a ironii a klidně i tu zatrpkllost jako Thomas F.“ V našem výběru z této sbírky kromě titulní povídky uvádíme ještě kafkovsky laděný text Carl Lange.

V souboru *Náhle osvobozující myšlenka* (En plutselig frigjørende tanke) z roku 1987 vydal Askildsen kromě nového – titulního – textu, který se objevuje i v tomto výběru, i několik starších povídek. Tato sbírka patří kromě *Posledních zápisků Thomase F. určených veřejnosti* k Askildsenovým nejpřekládanějším textům, vyšla ve víc než patnácti jazycích.

V posledních dvou autorových publikovaných sbírkách, *Otevřené pusté krajiny* (Et stort øde landskap, 1991) a *Psech v Soluni* (Hundene fra Tesseloniki, 1996) se Askildsen podobně jako v předchozích textech, ale nyní výrazněji, zabývá izolovaností osamělého člověka, nefunkční komunikací a deziluzemi. Textům ale ani v tomto případě nechybí

autorův ironický pohled na svět. Askildsenovy postavy nedokážou unést blízkost druhého člověka a žijí ve vlastních pustých krajinách. Když bylo autorovi vyčítáno, že jeho texty pojednávají jenom o beznaději, ohradil se: „Spíš píšu o chaosu, neklidu, který v člověku hnízí, nebo o hledání klidu.“ Ze sbírky *Otevřená pustá krajina* jsem kromě titulní povídky vybrala povídky Hřebík ve višni a Žolík, ze sbírky *Psi v Soluni* jsem kromě titulní povídky zařadila povídky Elisabeth, Luční koník, Překrásné místo, Neviditelní a Se-střina tvář.

Kjell Askildsen za své texty posbíral řadu ocenění, sbírku *Poslední zápisky Thomase F. určené veřejnosti* v roce 2006 porota norského deníku *Dagbladet* za nejlepší norskou prózu posledních pětadvaceti let.

Kjell Askildsen zemřel v roce 2021 – dalo by se říct ironicky – týden před svými dvaadevadesátými narozeninami.

Byť jsou v tomto výboru zařazeny povídky ze všech období Askildsenovy tvorby, je výběr samozřejmě subjektivní, doufám ale, že si, čtenáři, čtení užiješ stejně, jako jsem si já užívala překládání – Askildsenovy texty jsou pro mě jako dobřela ohlodané kosti, zcela vyčištěné a vyhlazené, doufám, že se mi tento pocit podařilo do textů přenést.

Obsah

9	RACČÍ MLÁĎATA (<i>Odteď tě budu doprovázet až domů</i> , 1953)
19	ODTEĎ TĚ BUDU DOPROVÁZET AŽ DOMŮ (<i>Odteď tě budu doprovázet až domů</i> , 1953)
27	VRCHOL LÉTA (<i>Kulisy</i> , 1966)
37	SETKÁNÍ (<i>Kulisy</i> , 1966)
51	VŠECHNO JAKO DŘÍV (<i>Nic za nic</i> , 1982)
63	SLAMÁK (<i>Nic za nic</i> , 1982)
74	POSLEDNÍ ZÁPISKY THOMASE F. URČENÉ VEŘEJNOSTI (<i>Poslední zápisky Thomase F. určené veřejnosti</i> , 1983)
99	CARL LANGE (<i>Poslední zápisky Thomase F. určené veřejnosti</i> , 1983)
127	NÁHLE OSVOBOZUJÍCÍ MYŠLENKA (<i>Náhle osvobozující myšlenka</i> , 1987)
144	HŘEBÍK VE VIŠNI (<i>Otevřená pustá krajina</i> , 1991)
148	OTEVŘENÁ PUSTÁ KRAJINA (<i>Otevřená pustá krajina</i> , 1991)
161	ŽOLÍK (<i>Otevřená pustá krajina</i> , 1991)
166	PSI V SOLUNI (<i>Psi v Soluni</i> , 1996)
175	ELISABETH (<i>Psi v Soluni</i> , 1996)

- 185 LUČNÍ KONÍK (*Psi v Soluni*, 1996)
193 PŘEKRÁSNÉ MÍSTO (*Psi v Soluni*, 1996)
205 NEVIDITELNÍ (*Psi v Soluni*, 1996)
221 SESTRINA TVÁŘ (*Psi v Soluni*, 1996)
- 231 Kjell Askildsen sedí v kavárně

Kjell Askildsen
Otevřená pustá krajina
(výbor z povídek)

Z norských originálů *Heretter følger jeg deg helt hjem* (1953), *Kulisser* (1966), *Ingenting for ingenting* (1982), *Thomas F's siste nedtegnelser til almenheten* (1983), *En plutselig frigjørende tanke* (1987), *Et stort øde landskap* (1991) a *Hundene i Tessaloniki* (1996)

vybrala, přeložila a doslov napsala Eva Kecková

Jazyková redakce Lucie Taraldsen Medová

Jazyková korektura Linda Zachystalová

Obálka a grafická úprava OFICINA + JT

Sazba JT

Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2025

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., České Budějovice

První vydání

ISBN 978-80-88641-14-8

RUBATO

Sarajevská 8

120 00 Praha 2

www.rubato.cz

studio@rubato.cz